

غلامحسین درویش معروف به درویش خان از نوابغ موسیقی سدهٔ اخیر است. وی هنرمندی خلاق، با سلیقه و ظریف و نوازندهٔ ای ماهر و چیره دست بود. وی در سال ۱۲۵۱ به دنیا آمد. پدرش حاجی بشیر نام داشت که از اهالی طالقان بود و سه تار می نواخت. از آنجایی که شوق فرزندش را در یادگیری موسیقی دریافت و وی را به دارالفنون سپرد. غلامحسین در شعبهٔ موسیقی این مدرسه خط موسیقی را فرا گرفت و نیز به یادگیری سازهای بادی و طبل پرداخت. از آنجا که پدرش همه را درویش خطاب می کرد، بعدها غلامحسین نیز به درویش معروف شد. وی بعداً به خدمت استادان یگانهٔ تار آن دوران، میرزا حسینقلی و میرزا عبدالله رسید و نوازندگی تار و سه تار را نزد ایشان فرا گرفت. در آن دوران نوازندگان به دو دسته تقسیم می شدند. دستهٔ اول نوازندگان و هنرمندان توانایی بودند که جذب دربار شاهان و شاهزادگان می شدند و دستهٔ دوم نوازندگان معمولی و کم سواد می بودند که دوره گرد و پیشهٔ مطربی پیش می گرفتند و نزد مردم از طبقه و منزلت خوبی برخوردار نبودند. درویش نیز در آن دوران مورد توجه شعاع السلطنه فرزند مظفراالدین شاه قرار گرفت؛ و هنگامی که این شاهزاده والی فارس گردید، درویش خان هم جزو همراهان وی به شیراز رفت. شبی در شیراز، درویش خان به دعوت یکی از بزرگان در مجلسی ساز نواخت که این عمل وی موجب شد که والی فارس بر آشفته شود زیرا که نوازندهٔ خاص او در جای دیگری

غلامحسین درویش خان یگانهٔ زمان

هوشنگ فراهانی

نمی بایست ساز می نواخت. والی، درویش خان را احضار کرده و دستور داد تا انگشتان او را قطع کنند؛ اما با وساطت «کمال السلطنه» (پدر ابوالحسن صبا) از اجرای این فرمان جلوگیری شد. درویش خان از شیراز گریخت و به تهران رفت و در آن جا کلاس موسیقی خود را دایر کرد. شعاع السلطنه باز دوباره درویش خان را برای بازگرداندن وی به شیراز، احضار کرد، اما این بار درویش خان به سفارت انگلیس پناهنده شد. روزی همسر سفیر انگلیس از درویش خواست که ساز بنوازد. درویش خان نیز قطعاتی از موسیقی اروپا را اجرا کرد که وی را خوش آمد و با پیانو ساز درویش را همراهی کرد. درویش خان با جلب نظر همسر سفیر و وساطت او، از بند اسارت شعاع السلطنه خارج می شود و این همان چیزی بود که درویش خان همواره آرزویش را داشت؛ هنرمندی آزاد و رها، تا بدون هیچ قید و بندی بتواند به کارهای هنریش بپردازد. پس از این درویش به سلک درویش صفائی و ظهیرالدوله سر سپرد و هنگامی که نهضت مشروطیت آغاز شد، درویش خان نیز همراه با مجاهدین آن دوران همگام شده و تصنیف‌های میهنی بسیار ساخت و در اجتماعات مشروطه خواهان شرکت جست. سید حسین طاهر زاده خوانندهٔ معروف آن دوران نیز در اتجمن اخوت در منزل ظهیرالدوله به فیض دیدار درویش خان نائل آمد و پس از آن با هم همسفر شده و به اتفاق وی به لندن رفت. این سفر در زمان استبداد صغیر دورهٔ سلطنت محمد شاه قاجار بود. زمانی که مجاهدین مشروطه خواه در رشت بودند، به خواهش آنها، درویش خان همراه با گروه کوچک خود سه شب در آن شهر

کنسرت داد. همراهان در سفر اول حبیب الله شهردار، سید حسین طاهر زاده، رضا قلی خان، حسین خان هنگ آفرین، باقر خان رامشگر و اسدالله خان بودند. در سفر دوم، درویش خان به تفلیس رفت. همراهان سفر دوم، باقر خان رامشگر، طاهر زاده، اقبال آذر و عبدالله خان دوامی بودند. این گروه به تشویق ایرانیانی که در تفلیس بودند، کنسرتی بسیار جالب برگزار کردند. اما اساساً هدف از این سفرها ضبط صفحه بود که بار اول به دعوت کمپانی his masters voice بود و بار دوم کمپانی داوید آف صفحه پُر کرد که برای چاپ به برلین فرستاده شد و تعدادی از آنها به تهران رسید ولی بقیه به علت پیش آمدن جنگ جهانی اول (۱۹۱۸ - ۱۹۱۴) از بین رفت.

پس از ظهور مشروطیت و آزادی اجتماعات و بر پای جستن‌ها و کنسرت‌ها و آشنایی با ارکسترهای خارجی، به آهنگ‌ها و قطعات ضربی بیشتری احتیاج پیدا شد. درویش نیز دست به ساختن قطعاتی زد که نمونه آن در موسیقی سنتی ایران وجود نداشت. او به فرم جدیدی دست یافت که به «پیش درآمد» (اورتور) مشهور گشت. البته قبلاً به قطعاتی نظیر این قطعه و به شکل ناقص، پیش رو می‌گفتند. اما «پیش درآمد» از ابداعات درویش خان است که دارای سبک و سیاق خاص خود درویش خان بوده و از آن پس دیگران نیز همچون رکن الدین خان مختاری، به ساختن پیش درآمد پُر داختمند. پیش درآمدهای درویش خان و رکن الدین خان مختاری از اولین فرم‌های پیش درآمد در آن زمان می‌باشد. از دیگر ابداعات درویش خان، «اضافه کردن سیم دیگری به سیم‌های تار» بود. تا آن زمان تار به شکل پنج سیم وجود داشت و درویش خان سیم دیگری به آن افزود. همچنین، تا آن موقع تار را همانند تار قفقازی به روی سینه می‌نواختند اما درویش خان تار را - مثل امروز - به روی پا گذاشت و این تغییر جایگاه در شکل ساختمان ظاهری تار و نیز طریقه نوازندگی و تکنیک‌هایی که در نواختن تار مورد استفاده قرار می‌گرفت، تأثیر فراوانی گذاشت. از درویش خان حدود سی اثر بجا مانده که همگی حاکی از ذوق و استعداد و نبوغ او در موسیقی ایرانی است. تمام این قطعات با دقت و ظرافت ساخته شده‌اند که هیچ کدام از جمله‌های آن اضافه نمی‌باشد و دارای تنوع و براساس نیازها و ضرورت‌های آن روز به وجود آمده‌اند. در آن زمان

از

درویش خان حدود

سی اثر بجا مانده که همگی

حاکی از ذوق و استعداد و نبوغ او

در موسیقی ایرانی است. تمام این

قطعات با دقت و ظرافت ساخته

شده‌اند که هیچ کدام از

جمله‌های آن اضافه

نمی‌باشد.

به وسیله درویش خان موجی نو در موسیقی ایران بوجود آمد که در نهایت منجر به بوجود آمدن فرم پیش درآمد شد و چهار مضراب‌هایی که با توجه به سلیقه خود به شکل تازه‌تری رنگ آمیزی شده بود.

درویش خان موسیقی آن دوران را با حفظ هویت خویش تغییر داد. و چون کار درویش خان متکی بر ردیف بود و نوآوری‌های او بنا به یک ضرورت تاریخی انجام یافته بود، خیلی زود مورد توجه مردم و نیز اهل فن واقع شد. درویش خان با بعضی از علماء فلسفه و حکمت اواخر عصر قاجار که واقف به علم موسیقی بودند در ارتباط بود و آهنگ‌هایی بر روی اشعار ملک الشعراء و حاجب ساخته است و نیز با بسیاری از خوانندگان آن دوران همانند عارف قزوینی و حسین خان اسماعیل زاده (نوازنده کمانچه) کنسرت‌های متعدد اجرا کرد و نیز کنسرت‌هایی برای انجمن اخوت - کنسرت‌های خیریه - مثل کنسرتی که در سال ۱۳۰۱ در سفارت روس به منظور جمع آوری اعانه برای قحطی زدگان روسیه انجام داد و یا کنسرتی در سال ۱۳۰۰ برای ایتم بی بضاعت مدارس ملی و خرید لباس برای اطفال یتیم و... درویش خان این نابغه موسیقی ایران، سرانجام در چهارشنبه دوم آذر ماه ۱۳۰۵، موقعی که از منزل یکی از دوستان به خانه می‌رفت، در خیابان امیریه تهران، درشکه اش با اتومبیلی تصادف می‌کند و بر اثر ضربه مغزی جان می‌سپارد. وی اولین قربانی تصادف اتومبیل در ایران بود.

موشک فرامانی نوازنده تار و سه تار، آهنگساز و پژوهشگر موسیقی است.

فرآورده‌های بهداشتی و آرایشی

دکتر گلشاهی
در هوستون

برای دریافت فرآورده‌های

Cosmetic Anti-Age

با Olga Flores تماس بگیرید

10 Glycolic Acid Facial Cream • Moisturizing Cream
Skin Rejuvenation Cream

832-878-4984